

Szűz Mária születésnapja több búcsújáró hely kedves ünnepe. Bácska leglátogatottabb kegyhelye Doroszló-Bajkút, ahol a *Mária, Keresztények Segítségé* tiszteletére szentelt kegytemplom főbúcsúját *Kisasszonykor* tartják. Ilyenkor a környező településekről, de Bánátból, sőt a távolabbi szórványból is érkeznek zarándokok. Bálint Sándor szerint Doroszló már a középkorban – amikor az óbudai apácák birtoka volt – virágzó búcsújáró helynek számított. A török megszállás idején a kultusz háttérbe szorult, de nem veszett ki egészen, majd a 18. században újjáéledt, amikor dunántúli magyarok és németek költöztek ide. „Bácskának egyetlen színmagyar jellegű kegyhelye, ami természetesen nem jelenti azt, hogy a bunyevácok, sokácok, németek elzárkóznának a doroszlai zarándoklattól” (Bálint 2009, 56).

Egy csókai asszony 2013-ban így beszélt élményeiről: „Mikó én elsőbb aztat megláttam, ámulatba estem, olyan szép vót, olyan, nem is tudom, mit éreztem... Én azt a doroszlaji vizet [használtam]. Mikó én elkezdtem oda járni, három-négyszer is vótam egymás utáni évbe. Akkó vót az, mikor a lábam annyira fájt. És megmostam a vízbe, még hoztam is haza vizet, és el is múlt, elmút a fájdalom. És hánszor meséték, akik azelőtt is jártak, hogy hánszor akarták má’ betemetni azt a kutat, és mindig fő’ tört! De most má’ nem fogják, mer nagyon fő’ van most má’ szerelve. Nem tom, hány csap van rajta, a vizet hogy vigyük. Én is hoztam egész ötлитörössē. Osztogatom szét a családba, mög idegönnnek is adtam... Még mikó az embörnek van valami nagy fájdalma, akkó kihöz fohászokodunk? A Szűzanyához még a Jóistenhez.”

Bárth János megfigyelése szerint a „búcsúscsoportok kereszttel, lobogóval körmeneti rendben vonulnak... A [kegy]szoborhoz közeledve gyakran hangzik föl az »Angyaloknak királynéja...« kezdetű közismert Mária-ének... A csoportokat paraszti előénekesek vezetik, akik kézíratos énekeskönyveikből mondják különleges régi énekeiket és imáikat” (Bárth 1990, 237). A búcsúban elhangzó sok-sok Mária-ének közül itt azokat adjuk közre, amelyek a kis Szűz Máriáról és édesanyjáról, Szent Annáról szólnak (vö. még a 142. búcsúsenekkel). Dallamaik különfélék.

154. Kisasszonyi búcsúsenek

1. Di-cső-sé-ges Szent An-ná-nak

Jes-se ā-gān bim-bó tá-madt.

Harmat hull majd mennyből rá - ja,

A Szent-lé-lek ma-laszt-já-ra.

2. Ó, Mária, szeplőtelen...

Bácskertes, Pető Györgyné Asztalos Erzsébet (77).

Bodor A., 1990.

Középkori eredetű, háromsoros dallam (*Ó, fényességes szép hajnal*) négy sorossá bővített változata. Zárata a szokásosnál egy hanggal mélyebbre ereszkedik, és ez a sajátos hangnemi átértelmeződés az ugyancsak bácskerteszi 168. adventi ének 2. versszakában is előfordul.

Dallamtipusáról, variánsokról lásd a 166. adventi ének jegyzetét.

155. Kisasszonyi búcsúsének

$\text{♩} = 152$

1. Nág y ö - röm ván á z e - gek - ben,

Jes - se tör - z s én Ná - zá - ret - ben

Bim - bó tá - má dt má há j - nál - b án.

Föld cso - dá - já l é ss z ez má j - d án.

2-4. vsz. 5. vsz.

2-4. vsz.

2. Ánná ásszony kiskertjében
Fejledez a bimbó szépen.
Mézhármát hull menybél rája,
Á malásztok édes árja.
3. Rózsafa lész májd beléle,
Illátot nyer ég s föld téle [tőle].
Isten kisded báránkája
Fut sijetve árnyékába.
4. Sohá nem hull le virága,
Megmarád szíz tisztasága.
Lész tövisse, lész fájdalma,
Fájdalomnak é [ő] lész anyja.
5. Ez égyetlen kis bimbóban
Égy virágkert, egy távász ván.
Égy méztenger rejlik benne,
Nagy jóságá, nagy szerelme.
6. Á Szentlélek szíz gálambja
Mégnyugszik szent kegyel rájtá.
Szép tavassza hogyha fordul,
Emléjéből szíz méz csordul.

Bácskertes, Janovics Jánosné Nagy Erzsébet (75).

Kiss L., 1969.

A vallásos ponyvai szöveget (*Orgonahangok*, 706–707) karácsonyi dallamhoz társították. Dallamtípusáról, variánsokról lásd a 221. karácsonyi köszöntő jegyzetét. **Hangzó: 042.**

156. Kisasszonyi búcsúsének

$\text{♩} = \text{cca } 144$

1)

1. Ó, ör-ven-de - tes, ál-dott nap,

Kin lel-künk mél - tán ví-gád-hát!

2)

Ki - vir-rádt már háj - ná-lunk,

Fel - jött fé - nyes csil - lá-gunk.

1)

2)

4. 5. vsz. 2–6. vsz.

2. Vége már a búbánátnak,
Innepe van az áldásnak.
Oly kis szizünk sziletett,
Kiben boldogságunk lett.

3. Köszöntink e kis lőjünköt,
Úgy nézzik, mint Isten anyját!
Áldjuk ezért Szent Annát,
Mert szilte Szíz Mārijāt.

4. Hāla lőgyēn āz Istennek,
Vān mā örōm menynek s földnek.
Ēgy kis virāg kinyillott,
Szāgā āz égig hātott.

5. Jāj mār ā gonosz sātānnāk
Ēs csalārd sugāllāsānāk,
Minden kísérteteknek
Romlássā vān mā ennek.

6. Ązért hāt mā ōrvendezzink,
Hālāénekeket zengjink!
E kis szizet dicsérjők,
Idvözlettel köszöntsők!

Bácskertes, Janovics Jánosné Nagy Erzsébet (75).

Kiss L., 1969.

19. századi, plagális dūr dallam (*Zsaskovszky énektár*, 1855), az *Áldozunk, hív keresztények* kezdetű Mária-ének (*Hozsanna*, 173, *Éneklő Egyház*, 228) változata. Az egész nyelvterületen ismerik különféle népies vallásos szövegekkel mint szentcsalád-járás énekét, újévi köszöntőt, rózsafüzér társulati énekét. Bácskertesesen és Gomboson búcsúének, miseének.

Variáns: 195. szentcsalád-járás éneke, ugyancsak Bácskertesről.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/437. **Hangzó: 043** (1–4. vsz.).

157. Ének Kisboldogasszonyról

$\text{♩} = 60$

1. Meg-je-lent egy kis-ded Szent An-na ö - lé - ben,
A-nya-i sze-re-tet tar-to-gat-ja szé-pen.

A kis-ded Má-ri - a Szent An-na le - á - nya,

A - ki ma szü-le-tett vi-lág vált-sá-gá - ra.

2. Ó, drága Kisasszony, anyánk és kisedünk,
Szent Anna méhében kibimbóztál nekünk.
Ragyogó orcádra csókot hint az árva,
Leborul előtted Krisztus kedves nyája.
3. Áldjonak az egek, szeplőtlen Kisasszony,
A te drága neved szívünkbe ragyogjon!
Ó, bár kis bölcsődet, melyben elhelyeztek,
Ringathattuk volna drága kis testedet!

Feketető, Kéri István (61).

Kónya S., 2002.

19. századi, plagális dúr dallam. Népies ájtatosságok, búcsúk, szentcsalád-járás kedvelt éneke különböző vallásos szövegekkel (MNT II. 321, 349-III). Paródiaként szintén használatos mint búcsúsúcúfoló, lakodalmi mulatságban lóbúcsúztató (MNT III/B 113). Csaknem kétszáz változatát gyűjtötték a Kárpát-medencében.

Variáns: a 72. nagycsütörtöki ének, a 181-IV, a 196. szentcsalád-járás éneke és a 139. pünkösdi ének előtagja.

Dallamtípusa: Típuskatalógus IV/496.

Szövege: *Orgonahangok*, 769.